

*Av başlamadan önce, aslanlar
avlarını belirliyorlar.
Sürüdeki diğer hayvanlar değil,
sadece bu,
gittikçe artan
huzursuzluğa
kapılıyor.*

DOĞADAKİ AVCI—AV İLİŞKİSİ

P. J. BLUMENTHAL

Zaire'deki Virunga Milli Parkı'ndayız. Yüksek otların oluştuğu savan bitki örtüsü, gözün alabildiğine uzanıyor. Sakin sakin otlayan iki antilop, birden huzursuzlanmaya başlıyorlar. Yaklaşık 300 m ileride iki aslan ortaya çıkmıştır. İkisi birden antiloplara sinsice yaklaşmaya başlamışlardır. Aslanlar birbirleri ile konuşmadıkları halde, av yöntemi üzerinde anlaşmış görünüyorlar.

Şimdi ilginç bir durum ortaya çıkıyor. Antiloplardan birisi, hem de aslanlara daha yakın olanı huzursuzluktan sıyrılıp başını öne eğerek otlamaya devam ediyor. Öteki antilop, tehlikeden daha uzakta bulunmasına karşın, huzursuzluktan kendisini kaybetmeye başlıyor. Anlaşıyor ki, hangi hayvanın kurban seçtiği taraflarca belirlenmiş durumdadır.

Bu olay iki yönlü olarak şöyle açıklanabilir: Birincisinde avcı (yukarıdaki örnekte aslanlar), körü körüne avına saldırılmamaktadır. Aksine, taktikleri o kadar kusursuzdur ki, seyreden insan ancak hayranlık duyabilir. İkincisinde; kurban başından beri, olayı seyreden bir insandan çok daha önce, acı sonucunu; yani ölüm saatinin geldiğini anlamaktadır.

Bir başka deyişle, olayın başında her şey belirlenmiştir. Kurban biraz sonra öldürüleceğini, aslanlar ise bu hayvanı parçalayacaklarını bilmektedirler. Diğer antilop da bu sefer kurbanın kendisi olmayacağını sezinlemekte ve dolayısıyla otlamaya devam etmekte sakınca görmemektedir.

Bu av sahnesinin bir rastlantı veya tek bir olay olmadığını göstermek için bir başkasını anlatalım. Bu sefer bir ge-

Bir asian niçin manda sürüsünden herhangi birini değilde bellirgin bir tanesini seçiyor? Seçilen kurban, artık ölüm saatinin geldiğini önceden nasıl anlıyor? Hayvan davranışları konusunda sürdürülen araştırmalar sonucunda bu soruların yanıtları bulundu.

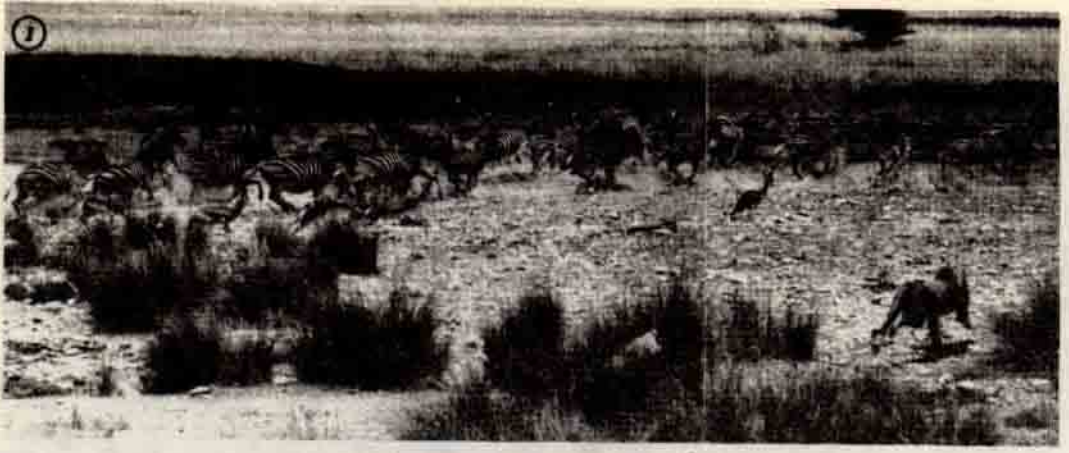
part —yaklaşık 50 kg. ağırlığındadır— her biri bir ton gelebilen Hartbeest— antilopları sürüsüne doğru yaklaşmaktadır. Sürü önce bu çevik yırtıcı kediye pek önemsemiyor. Her antilop, geparta karşı kendisini koruyabileceğini ve gerekirse hep birlikte bir savunma duvarı oluşturabileceklerini bilmektedirler.

Dışarıdan bakıldığında tüm antilopların sakin oldukları görülmektedir. Yalnız bir tanesi, sürünün ta ortasındaki birisi hariç. Bunun gittikçe huzursuzluğu artmaktadır. Acaba bu hayvan diğer antilopların bilmediği bir şeyi mi sezinlemiştir? Leopar gözlerini sürüye dikmiş sürüye sessizce yaklaşmaya devam ediyor. Antiloplar leoparı pek önemsemiyorlar; ama kendilerini pek o kadar da güvenlikte duymadıkları belli. Sürüde fırtına öncesi sakinlik hüküm sürmektedir.

Bir anda savaş başlıyor. Leopar birden saldırıyor. Tüm antiloplar kendilerini savunma durumuna geçiyorlar. Leopar antiloplar arasından hızla geçerek sürünün ortasındaki, baştan beri huzursuzluk duyan antilopa ulaşıyor. Hayvan bu anda iyice paniğe kapılıp kendini kaybediyor. Leoparın, üye-

Nihayet sahne tamamlanmış, manda için kaçınılmaz son gerçekleşmiştir. Bundan sonra yakalanan av öldürülerek, karnın doyumma işlemine geçilecektir.

Her av sahnesi deęiřiktir; fakat hepinde de uę ortak ařama vardır.

1'inci aşama. Zebralar tehlike anında aynı zamanda kağmaya başlarlar.

2'inci aşama. Avcılar belirledikleri avı toz duman içinde dahi gözden kağırmazlar.

3'nc aşama. Kurbanın artık hiç şansı kalmamıştır. Dişi aslan ölüm getiren sığramasını yapmak üzeredir.

ÖLDÜRME YÖNTEMLERİ: Enseden ısırılan avın omurluğu kesici dişlerle kırılır (yanda). Gırtlaktan ısırarak için avın oturur durumda olması gerektiğinden, bir başka dişi aslan yardımcı olur (ortada). Ağzından yakalanan avın soluk alması önlenir ve boğularak ölmesi sağlanır (altta).

rine atlaması ile birlikte tökezlenip yere düşüyor, leopar eline geçirdiği ilk fırsatta antilopun boğazını ısırarak hemen öldürüyor. Artık savaş sona ermiş ve sürüdeki gerginlik ortadan kalkmıştır. Yukarıda anlatılan her iki olayda da görüldüğü gibi, avcı, avı arasındaki gizli bir bağ sayesinde avın nasıl gelişeceğini önceden kestirebilmektedir. Doğada bu tür olaylar üzerine düzinelerce yazılı belge vardır. Bu nedenle de bu gerçeği benimsemek veya inkâr etmek olanaksızdır. Bazı davranışbilimciler avcı ile kurbanı arasındaki bu tür mistik ilişkileri sezinlemişler fakat açıklayamamışlardır. Olay belki de açıklanması düşünüldüğü kadar zor bir sır değildir. Sadece biz insanlar bir gözlemci olarak bütün hayvanların birbirine benzediğini sanırız. Ayrıca doğada hiçbir şey rastlantıya bırakılmamıştır. Eğer bir yırtıcı hayvan bir diğerini öldürüyorsa, bu herhangi biri değil, belirgin biridir.

Avcılar, bir sürü içinden avlarını seçerken ilk önce değişik görüntü ve davranışı olanları tercih etmektedirler. Çok bilinen bir şahin ilk önce bir beyaz güvcercini yakalar. Yine bilinen bir şey, grimavi renkli yaban güvcercini sürüsüne saldıran bir gerçek, sürü halinde yaşayan hayvanlar kendi türlerinden olan; fakat herhangi bir nedenle değişik görünümü olan soydaşlarını ya aralarından soyuturlar, ya da öldürürler. Değişik görünümlü soydaş yoksa küçükler, yaşlılar veya hastalar soyutlanma sırasındadır.

Avcıların öncelik verdiği bir diğer kurban türü daha vardır. Bu sefer seçme olayını anlamak o kadar kolay değil. Kurbanlar bu sefer genellikle genetik bakımdan pasif hayvanlar olmaktadır. Pasif hayvanların kalımlarında doğuştan bazı noksanlıklar bulunmaktadır. Bunlar eş aramada veya kendi aralarındaki çekişmelerde etkisiz kalan hayvanlardır. Bunlar eşleşmezler ve dolayısıyla üreyemezler. Bu tür hayvanlar belki de, biz insanların göremediği veya anlayamadığı; fakat panter veya aslan gibi yırtıcıların fark edebildiği belirgin özelliklere sahiptir. Belki de kurbanlar kötü kaderleri hakkında bir şeyler biliyorlar ve bu duygu onları devamlı huzursuz kılıyor. Ve belki de bu huzursuzlukları yırtıcı hayvanların dikatini çektiği için sonuçta kurban oluyorlar.

P. M. çev. Ulrike GÜLDAL

Aslanlar ülkesinde tavşan avlarken, gözünüzü aslanlardan ayırmamalısınız; ama aslan avlayacaksanız, tavşanlara aldırmanız gerekmez.

H. STERN